

Snelle veranderingen van de samenleving maken dat het nooit meer echt rustig kan worden in het onderwijs. Haast dagelijks komt de leerkracht in contact met maatschappelijke fenomenen, zoals de integratieproblematiek, drugs, complexe gezinsstructuren en de impact van de massamedia.

BELEID

«De Vlaamse regering zal bij de evaluatie en aanpassing van de lerarenopleiding en de nascholing rekening houden met de emancipatorische en leerlinggerichte opdracht van de leerkracht in een evoluerende maatschappij», schrijft de onderwijsminister in haar Beleidsnota 1999-2004. Een afdruk van 19 punten voor de toekomst van ons onderwijs.

«Graag naar school gaan»

Het onderwijsbeleid voor de volgende vijf jaar. Waarop zou u het accent leggen?

Optimaliseren, stimuleren, activeren, bevorderen en realiseren: deze vijf woorden zijn de vingers van de *operationele doelstellingen en projecten* in de 55 A4-pagina's van de Beleidsnota 1999-2004. En die maken 19 vingerafdrukken.

1. Het leerkrachtenberoep aantrekkelijker maken. «Het Vlaams onderwijs is van een hoge kwaliteit. De leerkrachten leveren daartoe dagelijks een cruciale bijdrage. Hoewel vooral negatieve gebeurtenissen en voorvallen (geweld en spijbelen, burn-out en stress, besparingen) het nieuws halen, kan het onderwijs steunen op de niet aflatende inzet van veel leerkrachten», zegt de Beleidsnota. Daarom doet de Vlaamse regering een oproep tot de media, maar ook tot de brede samenleving en al wie ter zake verantwoordelijkheid draagt om het onderwijs en de leerkrachten positief te benaderen, hun belang voor de samenleving te onderstrepen en van de professionaliteit van de leerkrachten de belichten.

«Een herkenbare schoolcultuur, teamwork en reële participatie verhogen het welbevinden en verminderen het stressniveau bij leerkrachten.» Het schoolbeleid moet daarom aan leerkrachten ruimte en ondersteuning geven voor teamgerichte werking. Door samen te werken kunnen ze problemen beter aanpakken. Het schoolbeleid mag niet alleen worden gevoerd door het schoolbestuur (inrichtende macht) en de directeur. Beginnende leerkrachten kennen geen *inwerkperiode*. «Tijdens deze legislatuur zal de overheid de scholen stimuleren om de opvang en begeleiding van jonge leerkrachten te ontwikkelen.» De overheid neemt ook maatregelen om het leerkrachtentekort op te vangen (zie p. 12-13).

«Vandaag is de vertaling van de eindtermen in

leerplannen te voorschrijvend, wat de leerkrachten in hun creativiteit belemmert», staat in de Beleidsnota. «De leerplannen moeten tot de essentie worden beperkt en voldoende ruimte laten om leerkrachten creatief te laten inspelen op thema's die de jongeren bezighouden.» De overheid zal de leerplannen op dit punt toetsen.

«De jongste jaren is de administratieve belasting in het onderwijs sterk toegenomen», geeft de Beleidsnota toe. Het gaat hier bijvoorbeeld om leerlingvolgsystemen, schoolwerkplannen en aanwendingsplannen bijhouden. Maar onder meer begeleidingsdiensten, inspectie, departement Onderwijs, netten en inrichtende machten leggen nieuwe formaliteiten te veel naast elkaar op en integreren ze onvoldoende. De overheid erkent ook de zware taakbelasting van de directeurs en zal daarom zorgen dat zij in hun opdracht ondersteund worden.

2. De schoolverlaters stevige startkwalificaties verstrekken. Het aantal jongeren dat

de school ongekwalificeerd verlaat, moet verminderen. «Bijzondere aandacht zal uitgaan naar de zwakste groep jongeren, de leerlingen in het deeltijds en het buitengewoon onderwijs. Vlaamse sociale akkoorden moeten een luik over werkgelegenheid voor deze - meestal kansarme - jongeren omvatten», belooft de Beleidsnota.

3. Een actieplan voor de waardering van het technisch- en beroepssecundair onderwijs uitwerken. Er zullen bijvoorbeeld samenwerkingsmodellen worden uitgewerkt tussen scholen, ondernemingen, instellingen en organisaties, waarbij men kan leren uit de vele lokale en regionale goede voorbeelden van samenwerking. In overleg met de bedrijfswereld zal de regering bijzondere aandacht besteden aan de organisatie van voldoende kwaliteitsvolle stageplaatsen. De technologische component in het basisonderwijs en in de eerste graad van het secundair zal worden versterkt. Intussen zullen extra middelen gaan naar projecten van de scholengemeenschappen die de oriëntering in de eerste graad en de doorstroming in de tweede en derde graad optimaliseren. Ten slotte wil de regering de modularisering van het beroepsonderwijs stimuleren om de toegankelijkheid van het onderwijs nog te vergroten en vooral de doorstroming te bevorderen.

4. De regelgeving vereenvoudigen. Zo zal de regering onder meer de verlofstelsels harmoniseren. Momenteel bestaan er voor het personeel van de scholen verschillende stelsels naast elkaar. «De betrokkenen kunnen niet meer uitmaken op welk soort verlof zij nu precies een beroep kunnen doen en wat de gevolgen voor hun loopbaan zijn», stelt de Beleidsnota vast.

5. De kwaliteitszorg en -bewaking optimaliseren. De voorbije jaren ging de aandacht

bij doorlichtingen vooral uit naar de doorlichtingsprocessen zelf en de erbij horende adviezen. Vanaf nu zal de inspectie meer investeren in het *voortgangstoezicht*. In die optiek kaderen ook initiatieven om de samenwerking met de begeleidingsdiensten te verbeteren. Tevens zal de inspectie meer oog moeten hebben voor goede voorbeelden van zelfevaluatie van scholen. Alle onderwijsparticipanten, dus ook leerkrachten, leerlingen en ouders, moeten bij zowel de interne als de externe evaluatie worden betrokken.

6. De eindtermen verder afwerken. De eindtermen en ontwikkelingsdoelen voor de eerste graad van het secundair onderwijs zijn in voege sinds 1 september 1997. De eindtermen voor de tweede en derde graad worden gelijktijdig ingediend bij het Vlaams Parlement vóór het zomerreces van 2000, zodat ze voor de tweede graad ingevoerd worden vanaf september 2001. De eindtermen voor de derde graad moeten onmiddellijk hierop aansluiten.

7. Het onderwijs afstemmen op de verschillen tussen leerlingen. Hierbij zal de regering het onderwijsvoorrrangs- en zorgverbredingsbeleid, het onthaalbeleid voor anderstalige nieuwkomers en het non-discriminatiebeleid evalueren.

8. Mogelijke financiële drempels wegwerken. Op dit ogenblik loopt een wetenschappelijk onderzoek naar wat scholen aan de ouders doorfactureren. Dit onderzoek zal de omvang en de samenstelling van die kosten duidelijk maken. Op basis daarvan zal een raming worden opgesteld van de financiële middelen die nodig zijn om de volledige kosteloosheid van het basisonderwijs te realiseren. Voor het secundair onderwijs geldt een *stand-still-verplichting*. Het peil van de kosten die de scholen aan de ouders aanrekenen, mag niet verhoogd worden.

9. Gelijkheid waarmaken en objectieve verschillen realiseren. Het politiek akkoord over de hervorming van het Gemeenschapsonderwijs stelde een gelijkwaardige boekhoudkundige controle in alle netten in het vooruitzicht. Het regeerakkoord herneemt deze intentie. Ze hangt samen met de verhoging van de werkmiddelen voor het gesubsidieerd onderwijs.

10. Het draagvlak van de scholen en de Centra voor Leerlingenbegeleiding versterken. De CLB's moeten samenwerken met andere diensten uit de onderwijs-, welzijns- en gezondheidssector.

11. Informatie- en communicatietechnologie (ICT) integreren. De overheid zal in de loop van 2000 een forum voor ICT in het onderwijs organiseren. Er is namelijk structureel overleg nodig tussen overheid, onderwijsveld, beroepssectoren, educatieve uitgeverijen, telecomoperatoren, internetproviders, de media en de culturele wereld.

12. Een participatieve schoolcultuur stimuleren. «Om de scholen en leerlingen te ondersteunen bij het oprichten, organiseren en functioneren van de leerlingenraden, kreeg de Koning Boudewijnstichting de opdracht een *steunpunt leerlingenparticipatie* voor te bereiden», lezen we in de Beleidsnota. «Daarnaast gaat men via wetenschappelijk onderzoek na wat de bestaande vormen van leerlingenparticipatie zijn en welke modellen men kan aanreiken om een goed functionerende leerlingenparticipatie uit te bouwen.» Het steunpunt moet operationeel zijn vanaf het schooljaar 2000-2001. Het heeft als taak de leerlingenparticipatie als duurzaam element van onderwijs- en schoolontwikkeling en van een participatieve schoolcultuur te bevorderen. Voor het basisonderwijs is de leerlingenparticipatie alsnog niet geregeld. «Niettemin is het zeer belangrijk om al vanaf jonge leeftijd te leren participeren, een kritische mening formuleren en presenteren, te leren luisteren naar het oordeel van andere kinderen en in groep beslissingen te nemen», staat in de Beleidsnota.

13. Zorgen dat leerlingen graag naar school gaan. Scholen moeten zich uitbouwen als leefgemeenschappen en onderwijs verstrekken vanuit een *totaalvisie* op de leerling. «Dit vereist dat de scholen de leerlingen als personen benaderen, rekening houden met de leefwereld en de interessesferen van jongeren, een open en betrokken sfeer creëren, zorg besteden aan de fysieke en geestelijke gezondheid van de jongeren, aan de aantrekkelijkheid

en de veiligheid van de schoolgebouwen, aan een gezonde en evenwichtige voeding, aan het creëren van een voldoende evenwicht tussen leren en ontspannen, aan mogelijkheden tot sportbeoefening, creatieve en culturele expressie en participatie», somt de Beleidsnota in een ristje op. De inspectie zal in haar schooldoorlichtingen objectief nagaan of de leerlingen zich goed in hun vel voelen. Met investeringen in de schoolinfrastructuur zal de Vlaamse regering ervoor zorgen dat niet alleen leerkrachten, maar ook leerlingen graag naar school gaan.

14. «Opvang van het jonge kind» optimaliseren. «Los van de discussie of een kind schoolrijp is op 2,5 dan wel op 3 jaar moet worden gezorgd voor een vloeiende overgang tussen opvang en onderwijs. Daarom moeten we de *territoriumstrijd* tussen Welzijn (Kind en Gezin) en onderwijs overstijgen.»

15. De emancipatie via het kunstonderwijs stimuleren. «Steeds meer blijkt men de kunst als een vast deel van onze leefcultuur te benaderen», stelt de Beleidsnota. «Alle vormen van kunstexpressie en cultuurproductie moeten deel uitmaken van de basisvorming die het onderwijs biedt. De eindtermen muzische vorming van het basisonderwijs maken het mogelijk dat alle leerlingen muzische en artistiek ervaringen kunnen beleven. De bedoeling is niet van alle leerlingen kunstenaars te maken, wel de muzische creativiteit stimuleren.» Daarbij zal het deeltijds kunstonderwijs als onderwijsvorm met zijn emancipatorisch karakter zowel kwantitatief als kwalitatief op peil worden gehouden.

16. Het tertiair onderwijs versterken in zijn uitvoering van zijn maatschappelijke opdracht. De regering zal onder meer maatregelen nemen om de overgang van het secundair naar het tertiair (hoger) onderwijs te verbeteren en de slaagkansen te verhogen. Ze zal ook de structuur van het hoger onderwijs herteekenen. Het studieaanbod wordt doorzichtiger en de kwalificaties en diplomabenaamingen internationaal meer vergelijkbaar.

17. «Leren» uitbouwen tot een proces dat de hele levensloop omspant: «levenslang en levensbreed leren». De hogescholen hebben als opdracht op hun niveau te fungeren als leercentra voor permanent leren. Zij bieden een basisopleiding in aangepaste vorm aan volwassenen aan en maken permanente bij- en omscholing mogelijk. «Vanuit deze visie ligt het voor de hand dat het huidige hoger onderwijs voor sociale promotie (HOKTSP) wordt geïntegreerd in de hogescholen.»

18. Brussel en de Vlaamse Rand. De zogenaamde *Brusselnormen* bieden Vlaamse scholen in Brussel gunstiger programmatie- en rationalisatienormen en/of extra omkadering.

19. Het onderwijs internationaliseren. Zo

zullen onder meer met de landen van herkomst van de migrantenpopulaties in de Vlaamse onderwijsinstellingen afspraken worden gemaakt over de verbetering van het Onderwijs in Eigen Taal en Cultuur (OETC). ■

U kan de Beleidsnota's van de Vlaamse regering lezen op de website van het Vlaamse Parlement: www.vlaamsparlement.be

Vertrekken vanuit de totaalvisie op de leerling

